

stoffer her til Landet, vil vise sig at være saa stor, at Handelen ikke tilfører Landet tilstrækkeligt af Foderstoffer. Dette har ikke blot de almindelige Importører sagt, men derefter har Andelsfoderstofforretningerne, hvem Indenrigsministeriet direkte spurgte: Kan De da ikke paatage Dem, at der kommer nok her til Landet? sagt det samme: Nej, en Overenskomst er nødvendig. Og derfor er der sluttet mellem samtlige Landets Importører og samtlige Andelsfoderstofforretninger en Overenskomst om den Maade, hvorpaa Handelen kan ske, og denne er derefter godkendt af det staaende Landbrugsudvalg paa en saadan Maade, at den kan hæves, naar enten Indenrigsministeriet eller selve Centralkontorets Ledelse — det er Andelsforretningerne og Importørerne — eller Landbrugsudvalget forlanger det. Men en Ordning af denne Art er jo dog ikke en Genstand for en Lovgivning; det er en Overenskomst, som kun kan bekræftes og bringes ud i Livet i Henhold til en særlig Hjemmel. Men at forelægge den for Rigsdagen, saaledes at ogsaa denne faar det i sin Haand at beslutte dens Ophævelse, hvis den maatte mene det rigtigt, ja, det er jeg fuldt ud villig til.

Jeg vil ogsaa gerne i dette høje Ting nævne et andet bestemt Forhold, for at man kan se, i hvilken Grad det er en saglig Nødvendighed at have en saadan Hjemmel, som Loven af 7. August giver, og hvorfor det for min Efterfølger vil være fuldkommen haabeløs Gerning at staa uden en saadan Hjemmel. Jeg ønsker at fremføre det i dette Ting, som jeg gjorde det i det andet Ting, fordi der ogsaa i dette Ting er et Medlem, som tilhører Oppositionen, som har forhandlet med mig om denne Sag og ved, hvilken Betydning det har haft, at Ministeriet havde en saadan Magt, som det har gennem Loven af 7. August. Jeg sigter til det meget omtalte Forhold med Hensyn til Indførsel af Gødningstoffer. Der har Forholdet været dette — ganske kort —, at et stort Firma, et stort Aktieselskab har forsøgt at benytte Forholdene og sine Forbindelser til at monopolisere sig en Eneret paa det danske Omraade med Hensyn til Handelen med Salpeter, skaffe sig Sikkerhed for, at det var det eneste, der kunde tilføre Salpeter her til Landet, saaledes at ingen anden maatte kunne gøre det, og denne Handel skulde saa derefter ske saaledes, at enhver Mellemandler og Forbruger skulde være tvunget ind under den store monopoliserede Virksomheds Myndighed. Saa snart det første

Vidnesbyrd om dette Forsøg fremtraadte, henvendte Dansk Andels-Gødningforretnings ledende Mænd sig til mig og anmodede om min Bistand til, at dette Forsøg ikke maatte gøres til Virkelighed — et Medlem af Oppositionen i dette Ting og et Medlem af Oppositionen i det andet Ting og en af mine politiske Venner. Jeg gav dem Tilsgagn om, at hvad jeg formaade, skulde ogsaa ske, og derefter er det først og fremmest ved gunstig Medhjælp af den danske Landbrugsdelegation til London og Etatsraad H. N. Andersen lykkedes at tilvejebringe en Ordning, hvorved denne Monopolmagt blev brudt, og hvorved det lykkedes at sikre Dansk Andels-Gødningforretning Adgang til ogsaa at indføre Gødning her til Landet. Men naar overhovedet denne Virksomheds Forsøg paa at tiltvinge sig et Herredømme her i Landet paa dette Omraade blev brudt, saa skyldtes det en eneste Ting, nemlig den Omstændighed, at vedkommende Firma vidste, at Indenrigsministeriet sad inde med en Magt, som kunde udtrykkes i en Række Beføjelser til at hindre forskellige Skridt, som det nævnte Firma kunde foretage sig her i Landet. Kun fordi det ærede Firma vidste dette, ansaa det sig for nødsaget til at indlade sig i Forhandling med Ministeriet, endskønt det i Udlandet havde søgt paa enhver Maade at tiltvinge sig en begunstiget Stilling. Hvis nogen en Gang kommer til at beskæftige sig med denne Tids Historie, vil der i Telegrammerne fra den danske Delegation og fra Etatsraad Andersen til Ministeriet om Forhandlingerne i London foreligge et interessant Materiale til Belysning af, hvorledes Forholdene for Øjeblikket er i Verden, og hvorledes man fra et stort Firmas Side kan forsøge at skabe sig en Enevoldsstilling indenfor et lille Lands Grænser. Men denne Enevoldsstilling har kun kunnet brydes, fordi der i Ministeriets Haand laa en Magtbeføjelse af meget forskellig Art. Denne er slet ikke kommet til Udtryk i nogen som helst Bestemmelse, men har været til Stede latent, og Bevidstheden derom var det, som gjorde, at det lykkedes ved den Bistand, jeg har nævnt, at tilvejebringe en for Landets Forbrug og for Landets Omsætning rimelig Ordning.

Jeg har nu tilladt mig at fremstille, hvorfor jeg sagligt finder det nødvendigt, at der i Regeringens Haand ligger en Hjemmel til at foretage saadanne Foranstaltninger. Men jeg har erklæret mig fuldstændig villig til at forhandle om, paa hvilken Maade denne Hjemmel i øvrigt skal